

JAMIYATDAGI MEHNAT MUNOSABATLARI SHAROITIDA MA'NAVIY SALOHİYAT

Shodiyev Jasur JDPI, o'qituvchi

ANNOTATSIYA. Ushbu maqola ma'naviy salohiyat va mehnat munosabatlarining alohida rolini o'rganildi. Ma'naviy salohiyat kontekstida jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun zarur bo'lgan ma'naviy yetakchilik kabi tushuncha ochib beriladi. Aholining ma'naviy salohiyatini barkamol va barqaror rivojlantirish bo'yicha amaliy xulosa va tavsiyalar berildi.

Kalit so'zlar: mehnat, jamiyat, ma'naviy salohiyat, ma'naviyat, o'z-o'zini rivojlantirish.

АННОТАЦИЯ. В статье исследуется особая роль духовного потенциала и трудовых отношений. В контексте духовного потенциала концепция духовного лидерства необходима для устойчивого развития общества. Даны практические выводы и рекомендации по гармоничному и устойчивому развитию духовного потенциала населения.

Ключевые слова: труд, общество, духовный потенциал, духовность, саморазвитие.

ANNOTATION. This article explores the special role of spiritual potential and labor relations. In the context of spiritual potential, the concept of spiritual leadership is necessary for the sustainable development of a society. Practical conclusions and recommendations on the harmonious and sustainable development of the spiritual potential of the population were given.

Keywords: labor, society, spiritual potential, spirituality, self-development.

Shaxsning ma'naviy olami, salohiyati rivoji bebahodir. Shaxs rivojlanishning yangi bosqichiga, tafakkuriga ko'tariladi, inson o'zidan nafaqat faktlar, hodisalar, balki g'oyalar va ijtimoiy tajribalarni ham o'tkazishga intiladi. Bularning barchasini shaxsning va butun jamiyatning ma'naviy va hissiy tanqisligi fonida shakllantirish mumkin emas. Bu odamlarning ko'pchiligi o'z harakatlarini tanlashda kuchli axloqiy fikrga ega emas, shuning uchun ular ko'pincha boshqa odamlarga qarshi qaratilgan bo'lishi mumkin.

Jamiyatda axloq va ma'naviyat masalasi azaldan dolzarb bo'lib kelgan. Bilimning rolisiz odamlarning harakatlarida ratsionallikni inkor etib bo'lmaydi. Barkamol, har tomonlama rivojlangan insongina murakkab muammolarni muvaffaqiyatli hal etishi va ijtimoiy taraqqiyotga yordam berishi mumkin.[2] Faqatgina aniq ma'naviy ko'rsatmalarning mavjudligi etakchilikning qulay rivojlanishiga yordam beradi, uni "ma'naviy etakchilik" deb atash mumkin, lekin to'g'ridan-to'g'ri bog'liq emas va ta'sir qilmaydi, birinchi navbatda, diniy urg'ularning tarkibiga kiritilganlar kabi emas. shaxsning ma'naviy salohiyati. Bunday fazilatlar biz uchun zarurdir va ular insonning donolik qonunlariga muvofiq harakat qilishini va har qanday sababga ko'ra bu bayonotni qabul qilmaydiganlardan hayratlanarli darajada farq qilishini ko'rsatadi.

Jamiyatning ideali rivojlangan "ma'naviy tashnalik" tuyg'usiga ega bo'lgan shaxs bo'lishi kerak, o'zining ma'naviy rivojlanishi - bu ustki tuzilishga qanchalik ko'p odamlar qo'shilsa, jamiyatda shunchalik ko'p shaxslar paydo bo'ladi. Masalan, Eynshteynni keltirishimiz mumkin, u o'z kundaliklarida Dostoevskiy unga tasavvurni rivojlantirishda, aytaylik, buyuk matematik Gaussdan ko'ra ko'proq narsani berdi, deb ta'kidlagan [4].

Ma'naviy qadriyatlarni o'zlashtirish jarayoni murakkab va qarama-qarshidir. Lekin shaxsni rivojlantirish kerak, aks holda inson o'zini na ijodiy, na axloqiy jihatdan to'liq ochib bera olmaydi, o'zini tasdiqlay olmaydi. Shu sababli, bugungi kunda bizga erta bolalikdan ma'naviy hayotning maxsus intellektual ta'limi kerak. Bilimni his-tuyg'ularda aks ettirish - bu bilimlarni e'tiqodga o'tkazishning muhim harakati, ishonch va ishonchni shakllantirish shartidir.

Ma'naviy salohiyat insonning o'zining ma'naviy boyligini yangilash - shaxsni, intellektual va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, o'zining biologik va ijtimoiy tabiatini yaxshilash, shuningdek, insonning dunyoqarashi va hissiy komponentini kengaytirish uchun ham zarurdir. Insonning asosiy his-tuyg'ularidan biri estetik hissiyotdir. Ma'naviy salohiyatda estetika mezonini muhim o'rin tutadi. Va bu mezon sub'ektiv sohada bo'lsa-da, bilish ob'ektning o'zining ob'ektiv qonuniyatlarini to'liq o'rganish, uning mohiyatiga chuqurroq kirib borish asosida vujudga keladi.

Nafislarni izlash ham zamon didi va talablariga javob beradigan yangi, mukammalroq shakllarni izlashdir. O'z navbatida, estetikaning etishmasligi nafaqat shaxsning jamiyatlardagi qobiliyatsizligiga, balki to'liq kasbiy yaroqsizligiga, shuningdek, psixologik omillarga olib kelishi mumkin. Jamoada shaxsning ijodiy namoyon bo'lishiga to'sqinlik qiladigan psixologik to'siq insonning cheklangan tabiati, uning ichki ma'naviy dunyosi bilan bog'liq.

Shaxsning ma'naviy salohiyatini to'plash va ro'yobga chiqarish uchun shaxsning uyg'un rivojlanishiga hissa qo'shadigan, keyingi o'z-o'zini rivojlantirish uchun to'g'ri ko'rsatmalar beradigan maxsus muassasalar va kasblar ham kerak. Bunday kishilarning mehnat faoliyati nihoyatda zarur, mehnati ishlab chiqarishning ma'naviy sohasida amalga oshiriladigan, ya'ni ular bilimlarni ommalashtirish bilan shug'ullanuvchi, ma'naviy dunyosi va salohiyatini shakllantirishga hissa qo'shadigan kishilardir. shaxs, aql-zakovatni, ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, shuningdek, insonning yashirin imkoniyatlarini amalga oshirish. Bunday odamlar moddiy qadriyatlarni emas, balki ma'naviy qadriyatlarni ishlab chiqaradilar. Ularning asosiy faoliyati haqiqat va yangi bilimlarni izlashdir. Ammo shuni ham unutmaslik kerakki, haqiqatni izlash izlovchining o'zini shaxsga yo'naltirgan ma'naviy qiyofasiga va keyinchalik uni boshqalarga o'tkazishiga bog'liq. Bu izlanishlar jarayonida shaxsning ma'naviy kamoloti chegaralari kengaymoqda, uning kasbiy va mehnat jabhalarida, ayniqsa, jamiyatimizni boshqarish sohasida yanada kamol topmoqda.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, zamonaviy texnologiyalarning rivojlanishi bilan xodimning ish jarayonida aqliy faoliyat ulushi sezilarli darajada oshadi. Vazifalar soni ortib bormoqda, ular ijodkorlik va mulohaza yuritishni talab qiladi. Mehnat nafaqat jismoniy, balki aqliy mehnatni ham talab qiladi. Har xil operatsiyalar va harakatlar haqida o'ylash uchun ko'p vaqt sarflanadi.

Bugungi kunda ma'naviy salohiyatning asosini tashkil etuvchi yuqori ta'lim darajasini bildiruvchi ko'plab kasblar paydo bo'ladi.

Shu bois ta'lim tizimi va bu boradagi islohotlarga alohida e'tibor qaratish maqsadga muvofiqdir, chunki ta'lim insonning asosiy ma'naviy boyitishlaridan biri,

ishlab chiqaruvchi kuchlar rivojlanishining ajralmas qismidir. Bularning barchasi jamiyatning haqiqiy me'yorlari va qadriyatlariga asoslangan shaxsiy xususiyatlarni to'g'ri talqin qilishda ma'naviy etakchilikni rivojlantirishga yordam beradi [4]. Ma'naviy yetakchilik jamiyat hayotining barcha jabhalarida zarur. Bu ma'naviy salohiyatga asoslanadi. Ma'naviy yetakchilikni joriy etish kundalik talab va iste'mol sohasidan tortib, oliy hokimiyat sohalari va organlarigacha bo'lgan jamiyatning barqaror va qadrlı rivojlanishiga xizmat qiladi.

Hatto K.Marks ham inson mavjudligi zaruriyatining ikki sohasi haqida yozgan. Qoida tariqasida, moddiy ishlab chiqarish sohasi ko'pchilik uchun "zaruriyat shohligi" bo'lib qoladi. "Shaxsning barcha qobiliyatlarining insoniy kuchi" ning haqiqiy rivojlanishi "zaruriyat shohligi" ning u tomonidan - "erkinlik shohligida" oshib ketadi. Erkinlik saltanati, deb yozgan edi K.Marks, zarurat va tashqi maqsadga muvofiqlik talab qiladigan ish to'xtagan joyda boshlanadi, shuning uchun u narsalarning tabiatiga ko'ra, aslida moddiy ishlab chiqarish sohasining boshqa tomonida yotadi. Moddiy ishlab chiqarishning boshqa tomonida inson kuchlarining rivojlanishi boshlanadi, bu o'z-o'zidan maqsad, haqiqiy erkinlik saltanatidir, ammo u faqat shu zarurat shohligida, uning asosida gullab-yashnashi mumkin. Biroq, ko'rinadiki, ijtimoiy zarur mehnat har doim shaxsning manfaatlari va ehtiyojlarini shakllantirishda etakchi rol o'ynaydi [4].

Agar biror kishi mehnatda o'zining ijodiy qobiliyatlarini ro'yobga chiqarish imkoniyatiga ega bo'lsa, u shunga mos ravishda bo'sh vaqtini to'ldiradi. Mehnatning mohiyati va mazmunini o'zgartirmasdan turib, bo'sh vaqt barkamol ijodiy shaxsni shakllantirishga to'liq xizmat qila olmaydi.

Ilm-fan va ishlab chiqarish yuqori malakali mutaxassislar oqimisiz rivojlana olmaydi. Hozirgi vaqtda ma'naviy salohiyatdan amaliy foydalanish insonning muvaffaqiyatli rivojlanishining asosiy shartidir. Bilim ma'naviy quvvatlarning eng muhim qismini tashkil qiladi, ularsiz inson ongining ob'ektiv-ijodiy, konstruktiv faoliyati, shaxsning jamiyatning ishlab chiqaruvchi kuchi sifatida ishlashi, yangi mehnat sharoitlarini yaratish mumkin emas. Bilim insonni boyitadi va rivojlantiradi, tabiat va jamiyat kuchlarini bilish va malakali boshqarish imkonini beradi.

Zamonaviy sharoitda ma'naviy potentsial shaxsni har tomonlama rivojlantirish, shuningdek, moddiy va birinchi navbatda, ma'naviy ehtiyojlarni tobora ko'proq to'liq qondirish, takomillashtirish bilan birga jamiyat qurish vazifalariga bo'ysunadi. siyosiy va madaniy taraqqiyot, bu esa, o'z navbatida, fan, texnika taraqqiyotiga, jamiyatning ma'naviy salohiyatining to'planishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Lekin shuni ham ta'kidlash joizki, hamma ham o'z imkoniyatlaridan to'liq foydalanmaydi. Masalan, A.Klark o'z kitobida odamning mayllari va ularni amalga oshirish imkoniyatlari o'rtasidagi nomuvofiqlikka e'tibor qaratadi. Uning fikricha, «sayyoramizda ko'p yillardan buyon aqlli mavjudotlar, simfonik orkestrlarga dirijyorlik qila oladigan, sof matematika teoremlarini chiqara oladigan, imkoniyat berilsa, yuqori lavozimlarni egallay oladigan insonlar yashab kelmoqda. Ammo ular bo'sh vaqtlarining ko'p qismini behuda o'tkazadilar, butun hayoti davomida faqat bir necha marta aqlari ixtiyorida bo'lgan kuchli, ammo chuqur yashirin qobiliyatlarini tushunish uchun o'tkazadilar »[10].

Shubhasiz, o'z imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish muammosi doimo o'zgarib tursa ham, doimo mavjud bo'lgan. Insoniyat rivojlangan ma'lum bir vaqtning kundalik haqiqati unga ma'lum tuzatishlar kiritdi. Bugungi kunda bunga zamonaviy texnologiyalar, ularning ilg'or, to'xtamasdan rivojlanishi, dunyo g'oyasini kengaytirish va hayotda o'z o'rnini tanlash yordam beradi. O'z navbatida, odam buni qilmaydi erishilgan narsada to'xtash kerak, doimo yangilikka intilish bo'lishi kerak, aks holda insonning ma'naviy salohiyati asta-sekin pasayib, tanazzulga yuz tutadi. Shaxsni rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish, uning imkoniyatlarini ochib berish va jamiyatga ma'naviy o'zini o'zi takomillashtirish maqsadida ikkinchi darajali emas, balki haqiqiy madaniy ne'matlarning eng maqbul taqsimlanishini ta'minlash mumkin. Ammo tanlov har doim odamda qoladi.

Hozirgi bosqichda ma'naviy salohiyatni yuksaltirish muammosi tobora amaliy ahamiyat va alohida dolzarblik kasb etmoqda. Ma'naviy hayot hajmi nolga intilayotgan, moddiy-texnikaviy komponentlar shaxs kamolotiga ma'naviyatdan ko'ra ko'proq ta'sir ko'rsatayotgan bugungi kunda shuni ta'kidlash zarurki, bugungi kunda insonning ma'naviy salohiyati jarayonini boshqarish. ikkinchi darajali

ahamiyatga ega, fonga o'tadi. Bu aholining barcha yosh guruhlariga, ayniqsa, yoshlarga tegishli. Ma'naviy boy shaxsning asosiy fazilatlarini yangi bilimlarga chanqoqlik sezilarli darajada yuqori bo'lganda shakllanadi. Agar yoshlik davrida insonning zarur ma'naviy rivojlanishi va uning ma'naviy salohiyati uchun etarli bo'lmagan yomon poydevor qo'yilgan bo'lsa, keyinchalik bu kamchilikni to'ldirish qiyin bo'ladi.

Bugungi kunda jamiyatning yanada uyg'un va barqaror rivojlanishi uchun ushbu hodisaga qulay bo'lgan ma'naviy rivojlanishni boshqarish sohasidagi an'anaviy investitsiyalar bilan bir qatorda, hisobga olinmagan yoki tegishli ravishda qo'llab-quvvatlanmagan madaniy mahsulotlar ishlab chiqarish turlari ham hisobga olinadi. Ma'naviy salohiyatni rivojlantirishga o'z ta'sirini o'tkazuvchi va kengaytiruvchi axloq, ma'naviyat, ijtimoiy adolat kabi tarkibiy omillarni hisobga olish, qoida tariqasida, jamiyatning ko'pgina sohalarida asosiy poydevor bo'lib qolmoqda.

Geyne "har bir inson u bilan va u bilan tug'ilib o'ladigan olamdir, har bir qabr toshining tagida butun dunyo tarixi ko'milgan", dedi. Bizning haqiqatimiz faqat shaxsiyatning to'g'ri va to'liq uyg'un rivojlanishi uchun sharoit yaratadi, shunda imkon qadar kamroq bo'shliqlar mavjud. Insonning o'z qobiliyatlarini oshirish imkoniyatlari cheksizdir. Albatta, hamma ham bizga yoki ularning o'tmishdoshlariga keng ma'lum bo'lgan ko'plab zamondoshlar kabi yuksaklikka erisha olmaydi. Har bir insonda o'zining ma'naviy salohiyatini har tomonlama to'plashi va namoyon etishi uchun tegishli shart-sharoitlarga ega bo'lishi, ulardan to'liq foydalanish uchun yashirin to'plangan imkoniyatlarga ega bo'lishi muhimdir, buning uchun maxsus "yo'riqnomalar" mavjud, lekin ular insonga faqat ma'naviyatni belgilaydi. O'z-o'zini anglash yo'li, qolgani shaxsiyatning xohishiga bog'liq.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasini 2017-2021 yillarda yanada rivojlantiruvchi Harakatlar Strategiyasi 2017-y 7-fevral
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga murojatnomasi 2020-y.
3. Sh.M.Mirziyoyev "Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz", Toshkent "O'zbekiston"-2016.
4. Sh.M.Mirziyoyev "Buyuk kelajagimizdi marda va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz", Toshkent "O'zbekiston"-2017.
5. Sh.M.Mirziyoyev "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlikhar bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bolishi kerak", Toshkent-2017.Sharifxo'jaev M., Davronov Z. Ma'naviyat asoslari. T.: 2005.
6. S.Otamurodov va boshqalar. "Ma'naviyat asoslari" T.: "Meros", 2002.
7. Галеев Р.Ю. Духовный потенциал как объект управления // Вестник БашГУ, 2013. –Уфа: БашГУ. – С. 1035–1038.
8. Анненский М.Р. Рассуждения о духовности // Человек. – 1996. – № 4. – С. 60–74.
9. З.Беренд Диркмен Духовность как основополагающий двигатель общества, Изд-во «Light», 2013. – 155 с.
- 10.Левин Гарри Изучая духовность и глобализацию в современном обществе. Изд-во «Queens college», 2009. – 295 с.